

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

*Vanja Jurilj, dipl. komp.i dipl. knjiž.,
Hrvatska udruga školskih knjižničara*

DRŽAVNI STRUČNI SKUP ZA ŠKOLSKE KNJIŽNIČARE

SINE QUA NON

školskoga knjižničarstva

“...bibliotekarsko zanimanje koje ima sve značajke potrebne za konstituiranje profesije često (se) smatra poluprofesijom”.

Aleksandra Horvat: Profesionalizacija bibliotekarskog zanimanja,
Pozvano predavanje na stručnom dijelu 27. skupštine HBDA, Dubrovnik, 12-14. travnja 1989.

**Samoodređenje – ključ za prijelaz
od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije
zemlje”**

“Trenutno stanje obilježava **čitav niz zanimanja koja pretendiraju postati profesijama** (npr. učiteljstvo, sestринство, **bibliotekarstvo**, socijalni rad...), dok s druge strane, nekim od tradicionalnih profesija ozbiljno se u javnosti preispituje status, i to posebice sa stanovišta etike rada.”

Mr. sc. Ž. Uhlir: **Promišljanje o dilemi - komora vs udruga vještaka**, Zagreb, ožujak 2013. god.

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Što je zanimanje?

“Zanimanje je skup poslova i radnih zadaća (radnih mjesta) koji su svojim sadržajem i vrstom organizacijski i tehnološki toliko srodni i međusobno povezani da ih obavlja jedan izvršitelj koji posjeduje odgovarajuća znanja, sposobnosti i vještine. U državnoj statistici zanimanje podrazumijeva posao (radno mjesto) što ga obavlja osoba radi stjecanja sredstava za život.”

Nacionalna klasifikacija zanimanja, Narodne novine br.111/1998.

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

NACIONALNA KLASIFIKACIJA ZANIMANJA 2010.

2	Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje
26	Pravni stručnjaci/pravne stručnjakinje, stručnjaci/stručnjakinje za društvene znanosti i kulturu
2622	Knjižničari/knjižničarke i informacijski stručnjaci/informacijske stručnjakinje

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_14_7_3736.html

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Što je profesija?

Lat. professio: javno priznanje, prijava

1.glavna djelatnost za koju tko ima određenu spremu i kojom zarađuje za život; zanimanje

2.sve osobe koje se bave istom profesijom

Vladimir Anić: Rječnik hrvatskoga jezika,
<http://hjp.novi-liber.hr/>

**Samoodređenje – ključ za prijelaz
od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije
zemlje”**

Što je profesija?

“Profesija je disciplinirana skupina pojedinaca koji se pridržavaju etičkih standarda i koji su prihvaćeni od strane javnosti kao posjednici posebnih znanja i vještina od priznatog obrazovnog tijela, a koja su proizašla iz istraživanja, obrazovanja i obuke na visokoj razini, i koji su spremni primijeniti svoja znanja i vještine u interesu drugih.”

*Professions Australia (2010). Definition of a Profession.
<http://www.professions.com.au/Homepage.html>,
pristupljeno:02.01.2011.*

**Samoodređenje – ključ za prijelaz
od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije
zemlje”**

Razlika između zanimanja i profesije

Dimenzije	Zanimanje	Profesija
1. Teorija	odsutna	prisutna
2. Značenje socijalnih vrednota	beznačajne	značajne
3. Razdoblje priučavanja A B C D	kratko nespecijalizirano sadržava predmete subkultura je beznačajna	dugo specijalizirano sadržava simbole subkultura je značajna
4. Motivacija	vlastiti interes	nuđenje usluge
5. Autonomija	odsutna	prisutna
6. Zauzimanje za posao	kratkoročno	dugoročno
7. Smisao za zajedništvo	nizak	visok
8. Etički kodeks	nerazvijen	vrlo razvijen

Izvor: Rus, Veljko i Arzenšek, Vladimir (1984.), Rad kao sudbina i kao sloboda. Zagreb, Liber, str. 80/81.

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Vrste kontrole nad strukom

- **kolegijalna**, koja je tipična za tradicionalne struke poput medicine ili prava, gdje norme ponašanja profesionalca utvrđuje i ocjenjuje cijela profesionalna zajednica, obično utjelovljena u stručnom društvu;
- **patronat ili mecenatstvo** kao oblik kontrole u kojem profesionalne usluge definira i vrednuje korisnik usluga;
- **posrednički tip kontrole** u kojem posrednici, a to su državni organi i društvene institucije posreduju između profesije i korisnika, utvrđujući način pružanja usluga, narav samih usluga i njihovu kvalitetu

Johnson, Terence J. Professions and power, London: Macmillan, 1972, reprinted 1981.

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Profesionalne karakteristike knjižničarstva

- **obavlja jasno definiranu djelatnost** koja se razlikuje od djelatnosti ostalih zanimanja
- **postoji stručno znanje koje član zanimanja mora usvojiti** da bi mogao obavljati poslove u djelatnosti
- **orijentirano na pružanje usluga** i stoga altruistički motivirano
- **ima sustav obrazovanja**, posebnu stručnu terminologiju, komunikacijske kanale i stručno društvo (više njih)

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Nedostajuće profesionalne karakteristike knjižničarstva u Hrvatskoj

- vrsta znanja koju posjeduje knjižničar **laik može ili vjeruje da može sam prosuđivati i ocjenjivati**
- **samoodređenje - kolegijalna kontrola** u knjižničarstvu nije dovoljno značajna i uglavnom je **prepuštena institucijama** (državni organi i društvene institucije posreduju između profesije i korisnika, utvrđujući način pružanja usluga, narav samih usluga i njihovu kvalitetu)
- **otvoren ulazak je u struku nestručnjacima**

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Od zanimanja prema profesiji

Pritisak za priznanjem profesionalnog statusa počinje aktivnostima koje ovise o pripadnicima dotičnog zanimanja

- **Samoodređenje** ima presudnu ulogu za autonomiju i zaštitu kvalitete profesije (Samo ekspert može nadzirati eksperta, slijedi da djelotvorna samokontrola i samodisciplina jedina može efikasno braniti profesiju od utjecaja nestručnjaka.)

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Potreba za samoodređenjem knjižničarske djelatnosti u okviru škola (školskoga knjižničarstva)

Potreba za samoodređenjem je još i veća zbog dvojnosti potrebnih kompetencija knjižničara u knjižnicama osnovnih i srednjih škola, kao i dvojnosti nadležnih ustanova.

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Preuvjeti za samoodređenje profesije

U profesionalnom smislu samoodređenje **predstavlja odlučivanje o pitanjima bitnim za postojanje i razvoj struke.**

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Samoodređenje knjižničarske djelatnosti u okviru škola (školskoga knjižničarstva)

Formalni uvjeti za organizirano i sustavno djelovanje na profesionalnom samoodređenju:

- **postojanje strukovne udruge (više njih)**

Samoodređenje – ključ za prijelaz od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

Ključ za profesionalno samoodređenje

Preuzimanje profesionalne odgovornosti!

Samoodređenje – ključ za prijelaz
od zanimanja do profesije i izlaz iz “ničije zemlje”

DRŽAVNI STRUČNI SKUP ZA ŠKOLSKE KNJIŽNIČARE

SINE QUA NON

školskoga knjižničarstva

